मोदनाथ प्रश्रितका केही सांस्कृतिक निबन्धहरू निबन्धसङ्ग्रहको अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र
सङ्कायअन्तर्गत रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस,
स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दसौं
पत्रको प्रयोजनका
निम्ति प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी
विष्णुप्रसाद ढुङ्गाना
नेपाली विभाग रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस
प्रदर्शनीमार्ग, काठमाण्डौं ।
२०६७

शोधनिर्देशक
प्रा.डा.कुलप्रसाद कोइराला
प्राध्यापक

मोदनाथ प्रश्रितका केही सांस्कृतिक निबन्धहरू निबन्धसङ्ग्रहको अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र
सङ्कायअन्तर्गत रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस,
स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दसौं
पत्रको प्रयोजनका
निम्ति प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी
विष्णुप्रसाद ढुङ्गाना
परीक्षा रोल नं. ४०००१०/२७६०/२०६५/०६६,
त्रि.वि. रजि. नं.६-२-२७८-८७४-२००४
शैक्षिक सत्र २०६६।०६७

शोधनिर्देशकको सिफारिसपत्र

मोदनाथ प्रश्रितका 'केही सांस्कृतिक निबन्धहरू' निबन्धसङ्ग्रहको अध्ययन शीर्षकको शोधपत्र नेपाली एम.ए. (शैक्षिक वर्ष २०६५/०६६) दोस्रो वर्षका विद्यार्थी श्री विष्णुप्रसाद ढुङ्गानाले मेरा निर्देशनमा तयार पार्नुभएको हो । यस शोधकार्यमा उहाँले गरेको अध्ययनमा उहाँकै मौलिक प्रतिभाको प्रतिबिम्बन छ । म उहाँको यस शोधकार्यबाट सन्तुष्ट छु र यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका निम्ति सिफारिस गर्दछु ।

....

मिति : २०६८/ /

डा. कुलप्रसाद कोइराला
प्राध्यापक
नेपाली विभाग
रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस,
प्रदर्शनीमार्ग, काठमाडौं ।

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस, नेपाली विभाग
प्रदर्शनीमार्ग, काठमाडौं ।

स्वीकृति-पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्काय अर्न्तगत रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस प्रदर्शनीमार्ग काठमाडौंका विद्यार्थी श्री विष्णुप्रसाद ढुङ्गानाले त्रि.वि. नेपाली विभाग स्नातकोत्तर तह (एम.ए.) नेपाली बिषयको दसौं पत्रको प्रयोजनका लागि प्रस्तुत गर्नुभएको मोदनाथ प्रश्रितका 'केही सांस्कृतिक निबन्धहरू' निबन्धसङ्ग्रहको अध्ययन शीर्षकको शोधपत्र स्वीकृत गरिएको छ ।

शोधमूल्याङ्कन समिति	हस्ताक्षर
विभागीय प्रमुख सह-प्रध्यापक तुल्सीमान श्रेष्ठ	....
शोधपत्र-निर्देशक प्रध्यापक डा.कुलप्रसाद कोइराला	....
वाह्य परीक्षक उपप्राध्यापक तुलसी प्रसाद गौतम	....

मिति २०६८/१०/०२

कृतज्ञता ज्ञापन

मोदनाथ प्रश्रितका बारेमा जान्ने उत्सुकता म सानै छँदा थियो । नेपाली साहित्यजगत् तथा राजनीतिमा सक्रिय व्यक्ति प्रश्रितको बारेमा लेख्ने अवसर मैले एम.ए. दोस्रो वर्षको दसौँ पत्र अर्न्तगत शोधपत्रमा पाएँ । उनका केही कृतिहरूलाई अध्ययन गरिसकेपछि मलाई **केही सांस्कृतिक निबन्धहरू** निबन्धसङ्ग्रहको अध्ययन गर्ने उत्सुकता जाग्यो । तर शोधसमस्याको चयनपश्चात् देखा परेका अनेकौं कठिनता र चुनौतीहरू यस शोधकार्यका लागि अवरोधक बने । ती सम्पूर्णलाई सही तरिकाले छिचोल्न मलाई आवश्यक निर्देशन, हार्दिक सहयोग एवं यथोचित सल्लाह र सुझाव प्रदान गर्नुहुने श्रद्धेय गुरूवर प्रा.डा. कुलप्रसाद कोइरालाप्रति सर्वप्रथम हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

शोधकार्यका सिलसिलामा ममाथि आइपरेका अनेकौं मानसिक, शैक्षिक सङ्कटहरूको समाधान गरिदिनुका साथै आवश्यक हौसला एवं उत्साह थपिदिनुहुने रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस नेपाली केन्द्रीय विभागका विभागीय प्रमुख तुल्सीमान श्रेष्ठ, त्यसैगरी सिद्धार्थ साहित्य परिषद् रूपन्देहीका पूर्व सचिव देवीप्रसाद न्यौपाने र भैरहवा बहुमुखी क्याम्पसका प्रमुख कपिलदेव लामिछानेप्रति आभार व्यक्त गर्दछु । विभिन्न अप्ठ्याराहरूसँग जुध्न प्रेरणा प्रदान गर्ने तथा लेखनमा निरन्तर उत्साह प्रदान गर्ने मेरो सम्पूर्ण परिवार, मेरा आदरणीय गुरुहरू एवं अन्य मित्रहरूप्रति पनि म कृतज्ञ छु । छिटो, छरिटो र स्तरीय टङ्कन व्यवस्था मिलाइदिने रीम कम्युनिकेशनलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

अन्त्यमा मोदनाथ प्रश्रितका **केही सांस्कृतिक निबन्धहरू** निबन्धसङ्ग्रहको अध्ययन शीर्षकको प्रस्तुत शोत्रपत्र आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस, नेपाली विभाग, प्रदर्शनीमार्ग काठमाडौं समक्ष प्रस्तुत गर्दछु ।

....

विष्णुप्रसाद ढुङ्गाना

नेपाली विभाग

रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस

प्रदर्शनीमार्ग, काठमाडौं ।

विषयसूची

क्र.स.	शीर्षक	पृष्ठ
	शोधनिर्देशकको सिफारिस	
	स्वीकृति पत्र	
	कृतज्ञज्ञापन	
	सङ्क्षिप्त रूपसूची	
	पहिलो अध्याय	१-५
	शोध परिचय	१
१.१	शोध परिचय	१
१.२	शोध समस्याहरू	१
१.३	उद्देश्य	१
१.४	पूर्वकार्यको समीक्षा	२
१.५	शोधकार्यको औचित्य	४
१.६	सामग्री सङ्कलनविधि	४
१.७	शोधविधि र सिद्धान्त	४
१.८	शोधकार्यको रूपरेखा	५
	दोस्रो अध्याय	
	मोदनाथ प्रश्रितको परिचय, साहित्यिक योगदान र उनका निबन्धका चरणहरू	६-१९
२.१	मोदनाथ प्रश्रितको परिचय	६
	२.१.१ जन्म	६
	२.१.२ बाल्यावस्था	६
	२.१.३ शिक्षा	७
	२.१.४ पेसा र व्यक्तित्व	८
२.२	मोदनाथ प्रश्रितका साहित्यिक कृतिहरू	१०
२.३	साहित्यिक विशेषता, प्रेरणा र प्रभाव	१२
२.४	मोदनाथ प्रश्रितका निबन्धका चरणहरू	१४
२.५	निष्कर्ष	१९

तेस्रो अध्याय

निबन्धको सैद्धान्तिक परिचय २०-२८

३.१ निबन्ध परिचय २०

क) पूर्वीय दृष्टिकोण २०

ख) पाश्चात्य दृष्टिकोण २१

३.२ निबन्धको परिभाषा २२

३.३ निबन्धका तत्वहरू २४

३.४ निबन्धको स्वरूप २६

३.५ निष्कर्ष २८

चौथो अध्याय

मोदनाथ प्रश्रितका केही सांस्कृतिक निबन्धहरूको अध्ययन तथा विश्लेषण २९-६५

४.१ विषय परिचय ३०

४.२ विज्ञानको अध्ययन र वैज्ञानिक दृष्टिकोण निबन्धको विश्लेषण ३०

४.३ प्राचीन नेपालको इतिहासमा मिथिला निबन्धको विश्लेषण ३२

४.४ कस्तो थियो त्यो रामराज्य ? निबन्धको विश्लेषण ३४

४.५ भगवान्को राज्य निबन्धको विश्लेषण ३६

४.६ प्रगतिवादी सिद्धान्त र सामाजिक व्यवहार निबन्धको विश्लेषण ३८

४.७ होस पुऱ्याएर बोलौं निबन्धको विश्लेषण ४१

४.८ आधुनिकता : एक चर्चा निबन्धको विश्लेषण ४३

४.९ व्यक्तित्व र फेसन निबन्धको विश्लेषण ४५

४.१० दुई पुस्ता : फरक दृष्टिकोण, साझा समस्या निबन्धको विश्लेषण ४७

४.११ शिक्षा उपाधि र वास्ताविक ज्ञान निबन्धको विश्लेषण ४९

४.१२ सामाजिक परम्पराका उज्याला र अँध्यारा पक्षहरू निबन्धको विश्लेषण ५२

४.१३ के तपाईं गुणैगुण भएको साथी पाउन सक्नुहुन्छ ? निबन्धको विश्लेषण ५४

४.१४ सपना देखाउने युवा साथीहरूसित निबन्धको विश्लेषण ५६

४.१५ मिल्काउनुपर्ने केही साम्प्रदायिक अवशेषहरू निबन्धको विश्लेषण ५९

४.१६ गाली : एक विवेचना निबन्धको विश्लेषण ६१

४.१७ मृत्युलाई नजिकैबाट छाम्दा निबन्धको विश्लेषण ६३
४.१८ निष्कर्ष ६५

पाचौं अध्याय

शोधनिष्कर्ष ६६-६९

५.१ उपसंहार ६६
५.२ सम्भावित शोधशीर्षकहरू ६९

सन्दर्भसूची ७०-७१